

Escrivá de Balaguer, una beatificació controvertida

Una obra no tan santa

El proper 17 de maig José María Escrivá de Balaguer, fundador de l'Opus Dei, serà canonitzat en una cerimònia celebrada per Joan Pau II a la plaça de Sant Pere de Roma. L'Obra tindrà el sant que tant volia, però no per això queda lliure de sospita.

La polèmica de la canonització ha tornat a posar damunt la taula el paper de l'Opus com a estructura paral·lela de poder. Una estructura que ha estès els seus tentacles dins l'església, en el món empresarial i financer i, com no, també en el sistema polític. Entre la llarga llista de personatges influents que són membres de l'Opus Dei se'n poden destacar dos catalans d'origen establerts a Madrid: Rafael Termes i Lluís Valls Taberner. També n'és membre Laureano López Rodó, barceloní i ex-ministre de Franco. A Espanya, la influència política de l'Obra es canalitza bàsicament a través del Partit Popular (PP). L'explicació és doble: en primer lloc, el partit d'Aznar és l'única formació política conservadora amb possibilitats reals de govern. En segon lloc, a Espanya no hi ha cap partit de tall democratacristià o confessional que pugui atraure els membres de l'Obra.

Als Països Catalans, en canvi, l'Opus Dei no ha aconseguit un nivell d'influència equiparable. L'Obra topa, sobretot a Catalunya, amb importants inconvenients. En primer lloc, el caràcter progressista i nacionalista de la major part de l'església catalana dificulta la penetració d'una estructura de tipus conservador i espanyolista com és l'Opus. En segon lloc, el fet que al Principat el Partit Popular no tingui cap possibilitat de govern —ni present ni futura— ha deixat molts membres de l'Opus orfes de militància política. Davant d'això, l'Opus ha intentat canalitzar els seus moviments polítics a través d'Unió Democràtica de Catalunya (UDC). UDC reuneix dues característiques que la fan atraient per a la gent de l'Obra: és un partit d'arrels cristianes i a més governa, encara que sigui en coalició.

L'intent més seriós de membres de l'Opus de fer-se amb el poder dins de l'històric partit té lloc l'any 1986, quan

UDC prepara el seu XV. Congrés Nacional, que s'ha de celebrar els dies 8 i 9 de novembre. Es configuren dues candidatures enfrontades entre si. Una, encapçalada per Josep Antoni Duran Lleida, rep el suport del sector històric del partit i representa la branca més nacionalista d'Unió. La figura visible de l'altra candidatura és Concepció Ferrer, actualment eurodiputada i membre destacada de l'Opus Dei. Una victòria de Concepció Ferrer (més que possible, atesa la correlació de forces internes del partit) significaria, segons totes les anàlisis del moment, un abandó de la línia nacionalista del partit i un acostament al Partido Demócrata Popular (PDP) d'Óscar Alzaga. Aquestes anàlisis, que mai es fan públiques, assenyalen també que el triomf de Ferrer implica un reforçament del pes de l'Opus Dei dins del partit, i per tant una orientació clarament conservadora en les propostes de política social. En els cercles nacionalistes del país sona el senyal d'alarma: "cal salvar Unió". Amb aquesta finalitat, militants d'UDC de tota solvència s'adrecen a sectors nacionalistes en demanda d'ajuda. L'operació consisteix en l'ingrés d'un nombre suficient de nous militants al partit amb la finalitat de votar en contra de Concepció Ferrer en el Congrés Nacional. Els sectors amb què van estar en contacte aquests militants d'Unió responen positivament i bastants desenes de persones ingressen en el partit. L'operació està lligada. Finalment, però, es produeix un tomb en la situació. Les dues candidatures arriben a un pacte i acorden fusionar-se per presentar-ne una de sola al Congrés. El pacte assegura la continuïtat d'UDC com a partit nacionalista i la seva total independència de qualsevol formació democratacristiana estatal. Així, els vots dels nous afiliats no fan falta. Els dies 8 i 9 de novembre té lloc el XV. Congrés Nacional enmig d'un gran consens. L'operació "anti-Opus" queda en el més abso-

lut dels secrets i la premsa ni la intueix. Després de l'operació frustrada de 1986, la influència de l'Opus dins d'Unió ha quedat diluïda.

Els detalls d'aquesta operació, que mai havien estat publicats, han estat revelats a EL TEMPS per diferents persones que van participar directament en l'operació, i serveixen per il·lustrar el que sembla confirmat com un fet: les activitats de l'Opus Dei generen en amplis sectors de la societat catalana un rebuig frontal, ja sigui per l'orientació ultra conservadora de l'Obra com pel seu espanyolisme.

La Prelatura de l'Opus Dei, però, sempre ha negat que l'Obra es dediqui a activitats polítiques, empresarials o financeres. L'Opus, afirmen, té un caràcter exclusivament pastoral i evangelitzador. "Qualsevol activitat que membres individuals o grups de membres de l'Opus duguin a terme és responsabilitat únicament d'aquests membres concrets", afirma Frederic Armengol, cap de l'Oficina d'Informació de l'Obra a Barcelona. L'Opus, com a institució, se'n renta les mans. Armengol va més lluny: "Encara que tots els membres de l'Obra estiguessin en el mateix partit, l'Opus no tindria acció política".

EL PROCÉS MÉS RÀPID DE LA HISTÒRIA

El procés de beatificació d'Escrivá ha resultat especialment polèmic per dos motius: la inusual velocitat amb què s'ha dut a terme i el mateix debat sobre les virtuts beatífiques del fundador de l'Opus. En unes declaracions a la premsa, el cardenal Tarancon ha mostrat perplexitat per la "inusitada rapidesa" del procés. Aquesta rapidesa és atribuïble a diferents fets segons les fonts que es consulten. Experts vaticanistes han expressat la convicció que l'Opus Dei ha contribuït a tancar el forat financer del Banc Ambrosià i que això ha reforçat la seva influèn-

L'OPUS ha negat qualsevol simpatia del seu fundador per Adolf Hitler.

ARXIU

cia al Vaticà. És un fet que Joan Pau II ha manifestat diverses vegades simpatia per l'Opus i aquesta confiança s'ha vist confirmada amb l'encàrrec que, segons sembla, ha rebut l'Obra per dirigir l'evangelització dels països ex-comunistes de l'est d'Europa. Des de l'altre bàndol es neguen aquestes acusacions i es recorda que aquest és el primer procés de canonització que es realitza segons les noves directrius de l'església. Efectivament, les disposicions del Concili Vaticà

II indiquen que l'església ha de proposar la canonització de figures que tinguin una actualitat més gran i que responguin a la realitat contemporània. Aquestes disposicions foren confirmades per Joan Pau II en la seva constitució apostòlica Divinus Perfectionis Magister, que agilita de forma important els tràmits. A aquest fet s'afegeix que el miracle atribuït a Escrivá –requisit imprescindible per a la canonització– tingué lloc només un any després de la seva mort, amb la

Un tumor del tamany d'una taronja

Segons les normes de l'església catòlica, per ser sant s'ha d'haver realitzat un miracle com a mínim. El fet miraculós atribuït a **Escrivá de Balaguer** –i ara reconegut oficialment pel Vaticà– és la curació de sor **Concepción Boullón Rubio**, monja carmelita que va veure desaparèixer el tumor cancerigen que l'afectava gràcies –segons el Decret Pontifici– a la intercessió d'Escrivá de Balaguer.

L'any 1974 se li van declarar a sor Concepción unes formacions tumorals a l'espatlla esquerra, al peu esquerre i al dit gros de la mà dreta. En poc temps, el tumor de l'espatlla ad-

quirí, segons el relat mèdic, el volum d'una taronja. El seu estat, complicat amb una greu patologia gàstrica, la va portar a les portes de la mort la primavera de 1976, just un any després de la

mort d'Escrivá de Balaguer. Els pronòstics mèdics citats per l'informe oficial eren unànims: sor Concepción estava condemnada a mort. De sobte, i sempre segons el Decret Pontifici, un matí del mes de juny del mateix any, sor Concepción s'adonà en llevar-se del llit que el tumor havia desaparegut. Posteriorment desaparegué també –sense tractament– la patologia gàstrica. Les seves germanes de sang declararien llavors davant el tribunal que havien estat pregant durant molts mesos per la recuperació de sor Concepción sense que aquesta ho sapigués i que sempre ho feien "mitjançant Escrivá de Balaguer". El procés del miracle s'instrueix a Madrid l'any 1982, sent el cardenal **Tarancón** l'arquebisbe de la capital de l'estat, i conclou el 6 de juliol de 1991 amb el Decret Pontifici signat pel Papa: "Consten les proves del miracle obrat per Déu a través de la intercessió del seu Venerable Servent José María Escrivá de Balaguer, sacerdot, Fundador de la Societat Sacerdotal de la Santa Creu i de l'Opus Dei (...)". Amb aquest Decret se salvava l'últim obstacle per a la canonització del fundador de l'Opus.

E. V.

qual cosa no ha calgut esperar: el miracle ja estava fet (vegeu requadre). Una última raó és que el procés de canonització s'ha convertit en els últims anys en una prioritat per a l'Opus, que ha posat una part important de la seva maquinària a recollir tota la documentació necessària, buscar els testimonis i donar tot el suport possible al postulant general de la causa, el prevere italià Flavio Capucci. Així, en el temps rècord de deu anys (la causa va ser introduïda el mes de maig de 1981 i fou resolta el 6 de juliol de 1991) el fundador de l'Opus Dei s'ha convertit en sant.

Pel que fa a les virtuts del nou sant, recents informacions sobre suposades simpaties d'Escrivá per Adolf Hitler —rotundament desmentides per la Prelatura— han enterbolit encara més el panorama.

Altres veus s'han alçat recordant la convivència cordial del fundador de l'Opus Dei amb el règim franquista. Un capellà de base afirmava, davant de les informacions sobre la vida d'Escrivá publicades a la premsa durant les últimes setmanes, que "si Escrivá de Balaguer té un lloc al cel vol dir que hi cabem tots". Les denúncies, però, arriben tard. El dia 17 de maig una plaça de Sant Pere plena a vessar assistirà a la ja inevitable canonització de José María Escrivá de Balaguer. I els membres de l'Obra continuaran, amb més força que mai, la seva tasca...

¿OBRA PASTORAL O SECTA?

Als Països Catalans, l'Opus Dei té gairebé deu mil membres i més d'un centenar de sacerdots. La seva obra corporativa se centra bàsicament en l'ensenyament. L'Opus posseeix diverses escoles d'EGB, BUP i FP (tant per a nois com per a noies); col·legis majors (residències per a estudiants universitaris membres de l'Obra); clubs per a joves, i una escola esportiva a Barcelona —anomenada Brafa— que gaudeix d'unes magnífiques instal·lacions i en la qual es complementa la formació física dels nens amb l'espiritual.

La innegable capacitat de l'Opus per dur a terme la seva tasca espiritual i temporal, materialitzada en la seva extensíssima obra corporativa, no ha impedit el naixement, en els últims anys, d'una nova ombra sobre les seves activitats: algunes veus han teoritzat sobre una

Dalt, Concepción Ferrer, membre de l'Opus i dirigent d'UDC. Baix, Escrivá a Barcelona. ARXIU

possible "naturalitat sectària" de l'Obra. La possibilitat que l'Opus sigui definit com una secta ha saltat a la premsa recolzada pels estudis de diferents especialistes i pel testimoni directe d'ex-membres de l'Opus. Josep Maria Jançà, metge terapeuta especialista en sectes destructives, ho afirma sense embuts: "L'Opus Dei reuneix una sèrie de característiques típiques dels grups considerats com a sectes destructives". Aquestes característiques són, bàsicament, la utilització de tècniques de pressió psicològica, control i manipulació. Segons Jançà, l'Opus aplica damunt dels seus membres tècniques de temor i culpabilitat.

Jançà i els seus col·laboradors han tractat, des de l'any 1987, una quinzena de membres de l'Obra que han acudit a la seva consulta en sol·licitud d'ajuda. "El fet que una organització reuneixi les característiques de secta destructiva —argumenta Jançà— no vol dir que tots els seus membres pateixin problemes. L'important és esbrinar les possibilitats que un membre de l'Opus té de desenvolupar trastorns de la personalitat en les circumstàncies a què l'organització el sotmet". Per això, millor que l'expressió generalitzadora de "sectes destructives", Jançà prefereix parlar de "grups potencialment destructius de la personalitat".

En el cas de l'Opus, continua argumentant Jançà, "es fa especialment difícil afirmar el seu caràcter potencialment sectari perquè, a diferència dels altres grups sectaris, no és una organització espermètica, ni la seva actuació és clarament dissonant amb el comportament social".

Davant d'aquestes acusacions, l'Opus Dei s'ha limitat a recordar el seu caràcter d'institució reconeguda per l'església catòlica amb finalitats pastorals i ha preferit recolzar-se en el testimoni de centenars de membres de la jerarquia eclesiàstica, com també del mateix sant pare, que donen suport explícit a l'Obra. Al nostre país, diferents bisbes ho han fet així, i consten comunicats oficials de Narcís Jubany, el bisbe Ricard Maria Carles, i el bisbe de València, Miquel Roca Cabanellas, mort recentment en accident de cotxe. El cas és que, encara que la canonització d'Escrivá representa un gran triomf de l'Opus Dei i contribueix indubtablement a reforçar el seu paper dins l'església mundial, el procés no ha resultat tan net i unànimement com s'hagués volgut des de la Prelatura.

La cerimònia de canonització del proper mes de maig promet ser un espectacle de fervor catòlic i una mostra de la capacitat de convocatòria de l'Opus Dei. Multitud d'agències de viatges s'han intentat fer amb l'exclusiva de l'organització de la peregrinació en massa que previsiblement es produirà. L'Opus no n'ha fet cas. Sap que desenes de milers de persones, a tot el món, tenen marcat a la seva agenda el dia 17 de maig amb color vermell i el nom d'una ciutat: Roma.

Eduard Voltas